

A Kúria hatása az új büntetőeljárás törvény kodifikációjára

„A büntetőeljárás jog kodifikálása és ennek előkészítése igényes és a nemzet nyugalmaért viselt felelősség jegyében végzett tevékenység, nem önmagáért való játékszabályok halmaza.”

(Király Tibor)

Dr. Kónya István, a Kúria elnökhelyettese

A Király professzortól idézett gondolat a büntetőeljárás megújításáról – az OBH és a Kúria közös szervezésében – tartott konferencia ünnepi nyitóbeszédének záromondata volt 2012. szeptember 6-án. A konferenciát dr. Handó Tünde elnök asszony kezdeményezte, s ahhoz a Kúria bírái a legnagyobb lelkesedéssel járultak hozzá. A résztvevők és a hangulat mind a kitűzött cél valóra váltásának elkötelezettségéről tanúskodtak. A szakmai összefogás ugyanis a bírói gyakorlat tapasztalatait hasznosító, a pervezetést könnyítő, hatékonyabb, tematikusabb büntetőeljárás törvény koncepcionális alapjait kívánta felvázolni. Az azóta eltelt időszakra kell most röviden visszatekintenem, választ keresve arra, mi történt azóta, mennyi valósult meg a „bírói tapasztalatokat felhasználó”, „bíróbarát” Be.-célkitűzésből.

- Dr. Erdei Árpád professzor vezetésével 2013-ban megkezdte működését a büntetőeljárás-jogi Kodifikációs bizottság.

- Az igazságügyi miniszter felkérésére a Kúria elnöke 2013. december 13-án a bizottságba jelölte dr. Márki Zoltán tanácselnököt, majd 2014-től a Kúria elnökhelyettese is csatlakozott a bizottság munkájához, vállalva az OBH képviselői szerepét.

- 2014 nyarától a bizottság kettévált a technikai értelemben felfogott tényleges kodifikációt elvégző szakértői testületre, amelyet miniszteri biztos vezetett, valamint a hivatásrendek képviselőiből álló kodifikációs tanácsadó testületre, amelyben a Kúria már említett két tagja is helyet kapott. Ez utóbbi testületet dr. Erdei Árpád professzor vezette. Ez a bizottság készítette el a szabályozási koncepciót,

amelynek alapján a büntetőeljárás törvény szabályozási elveiről kormányelőterjesztés-tervezet készült, amelynek elfogadására 2015. február 11-én került sor.

- 2015 februárjától az OBH elnökének határozatával az OBH keretén belül munkacsoport létesült, amelynek feladata a ta-

nácsadó testületnek megküldött kodifikációs szövegtervezetek és javaslatok folyamatos véleményezése volt. A munkacsoport feladatát képezte a Kúria Büntető Kollégiumával és a kodifikációs bizottságba delegált kúriai bírákkal való munkakapcsolat kialakítása, szükség esetén előzetes szakmai egyeztetés megtartása.

- Dr. Erdei Árpád professzor 2015 tavaszán lemondott a testületben betöltött elnöki tisztségéről és tagságáról. A kodifikációs munkálatok vezetése ezáltal teljes mértékben dr. Miskolci Barna miniszteri biztos irányítása alá került. A miniszteri biztos megállapítása szerint „a munka alapve-

tően a minisztériumban folyik, az elkészült szövegeket pedig a tanácsadó testület tagjai kapják meg véleményezésre”.

- Az első tervezetet a Kúria Büntető Kollégiumának vezetője az OBH Bírósági Főosztálya útján 2016 májusában kapta meg, és az álláspontját, észrevételeit, szövegszerű javaslatait május 20-ig kellett az OBH-nak megküldenie. A Kúria Büntető Kollégiuma május 11-én tartotta meg kollégiumi ülését, majd a Kúria elnökének aláírásával a megadott határidőn belül elküldte véleményét az OBH elnökének.

Kezdetől fogva szükségesnek ítéltük a joggal való visszaélésnek, a rosszhiszemű pervitel tilalmának alapelvként történő kimondását, sőt szankcionálását.

- A büntetőeljárásról készült újabb tervezet 2016. május 31-én kelt változatára a Kúria 2016. június 8-án kelt levelében válaszolt, és lényegileg fenntartotta korábbi észrevételeit.

A büntetőeljárás kodifikáció száraz kronológiája csupán annyit árul el a Kúria tevékenységéről és kodifikációra kifejtett hatásáról, hogy a büntetőeljárás törvény újraalkotásának gondolatával kezdetől fogva egyetértett, abban miniszteri felkérés és elnöki kijelölésre a képviselői útján szorgalmasan részt vett, de a kodifikációval érintettek nagy számára tekintettel álláspontjának értékesítésére csak szűk lehetősége volt.

A másod- és harmadfokú ítélkezés gyakorlatának és a felülvizsgálati eljárások tapasztalatainak birtokában, valamint az Alaptörvényben rendelt kizárólagos – az ítélkezés egységét biztosító – kötelezettségünket szem előtt tartva határozott álláspontot kialakítva foglaltuk el helyünket a kodifikációs bizottságban. A Be. megújítása iránti álláspontunk lényege az eljárási feladatok megosztásának következetes érvényesítése, hozzácsatolva a feladatok teljesítéséért való felelősséget azért, hogy az eljárás minden résztvevőjétől a saját perbeli cselekvése vagy annak mulasztása legyen számon kérhető.

Ezért 2014 februárjában a következőképpen fogalmaztuk meg a funkciómegosztás követelményét:

- A büntetőeljárásban a vád, a védelem és az ítélkezés egymástól elkülönül.

- Vádló bizonyítja a vádat. A terhelt a váddal szemben védelemre jogosult. A védelem feladatát – e törvényben meghatározottak szerint – a védő látja el. A bíróság feladata az igazságszolgáltatás, amelyet ítélkezés által teljesít, dönt a büntetőjogi felelősség tárgyában.

- A 2014. február 7-én keltezett javaslatunk a bizonyítás szabályaira vonatkozóan az előzővel összhangban lévő, következő szöveget tartalmazta: „A bizonyításfelvétel és a bizonyíték törvényessége a törvény kifejezett rendelkezésén alapul.”

- Törvényben meghatározott esetben és a felek kölcsönösége esetén – bizonyítás felvétele nélkül – tényként állapítható meg, amit a védelem nem vitat. Felülbírálatban nem tehető vitássá az ilyen ténymegállapítás megalapozottsága. (A védelmi feladat meghatározása során nem vitattuk, hogy a vádlott önállóan is jogosult védelmének ellátására.)

- Kezdetől fogva szükségesnek ítéltük a joggal való visszaélésnek, a rosszhiszemű pervitel tilalmának alapelvként történő kimondását, sőt szankcionálását. Erről a kodifikációs bizottság hosszasan tárgyalt, s több szövegjavaslat is született, végül a következő kapott általános támogatást: „A büntetőeljárásban a jogait mindenki rendeltetésszerűen köteles gyakorolni. Joggal való visszaélésnek minősül minden olyan eljárás, cselekmény vagy egyéb magatartás, amely a rendeltetésszerű joggyakorlás követelményeivel ellentétes, így különösen az, amely az eljárás elhúzására irányul. Saját felróható magatartására jogot senki nem alapíthat.”

- A joggal való visszaélést bíróság állapíthatja meg. Ilyen esetben rendbírásgot szabhat ki, illetve intézkedhet a fegyelmi eljárás lefolytatása végett. Ez utóbbi bekezdés b) változata szerint: „A joggal való visszaélést bíróság állapíthatja meg. Ilyen esetben a bíróság rendbírásgot szabhat ki vagy – azzal szemben, akivel a büntetőeljárás feladatait is meghatározó jogállásáról szóló törvény fegyelmi eljárás

lefolytatását lehetővé teszi – intézkedhet a fegyelmi eljárás lefolytatása végett.”

- A joggal való visszaélés, perelhúzás tilalmának megjelenítését és szankcionálását a kodifikációs bizottság a 2014. május 27-i ülésén fogadta el, és döntött annak kodifikációs igényéről azzal, hogy ez a tilalom az egész büntetőeljárásra vonatkozik, s hogy a joggal való visszaélést csak a bíróság állapíthatja meg.

Az új büntetőeljárás törvény szabályozási elveit a kormány 2015. február 11-én elfogadta.

Ennek II/9. pontja a következőt tartalmazza:

„Hangsúlyozni kell, hogy a büntetőeljárás szabályrendszerében a visszaélészerű joggyakorlás megakadályozására irányuló szabályozás során az Alaptörvény I. és XXVIII. cikke jelenti a keretet, amely rendelkezések a tisztességes eljárás követelményét, a védelem jogát és az alapjogok korlátozhatóságának feltételeit határozzák meg. Az Alaptörvény rendelkezéseit a visszaélészerű joggyakorlással összefüggésben az Alkotmánybíróság is számos határozatában értelmezte, így az Alkotmánybírósági gyakorlatban kimunkált alapvető alkotmányossági megfontolókat kell irányadónak tekinteni [...]”

[...] Részlet szabályaiban is egységes, következetes megoldást kell találni arra, hogy az eljárás egyes szereplői a büntetőeljárás lefolytatására hatással bíró jogszabályait valóban rendeltetésüknek megfelelően gyakorolják, egyúttal azokat visszaélészerűen, elsősorban a büntetőeljárás akadályozására ne használhassák.”

Jóllehet, a szabályozási elvek említett része a joggal való visszaélés tényleges megakadályozásának rendező elveként a visszaélésre alkalmas adó „kiskapuk” felmérését és esetről esetre történő „bezárását” határozta meg. 9. pontjában félreérthetlenné tette, hogy a visszaélészerű joggyakorlás elleni fellépést az eljárások indokolatlan elhúzásának visszaszorítása érdekében hatékonyabbá kell tenni. Erre figyelemmel érthetetlen számomra, hogy a bizottság által elfogadott, kormányzati elhatározással támogatott, következetes kúriai álláspont miért nem került elfogadásra és a megismert törvénytervezetekből miért hiányzik. A joggal